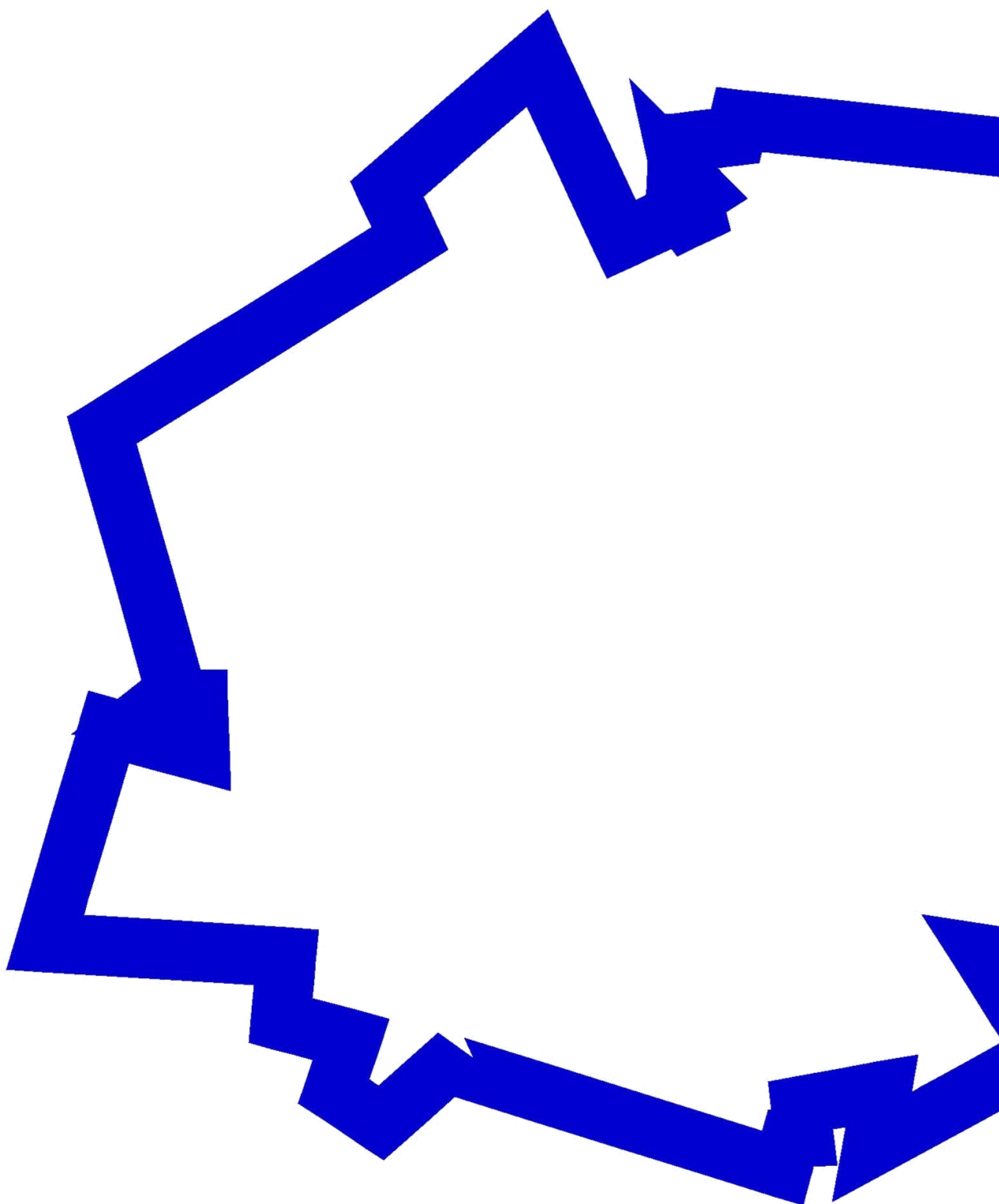

Discriminated against

The situation of LGBTQIA people in
Kraków

A public task financed by the city of Kraków

Discriminated against

**The situation of LGBTQIA people in
Kraków**

Editorial | Miko Czerwiński, Magda Droopek, Artur Maciejewski **authors** | Miko Czerwiński, Magda Droopek, Artur Maciejewski **Graphic Design and Composition** | Artur Maciejewski

Correction | Magdalena Dropek

Kraków 2020

 Kraków

The publication is published as part of a public task "discriminated against. The situation of LGBTQIA people in Krakow", implemented by the Equality Foundation.org.pl, financed by the city of Kraków.

Table of Contents

7	Glossary
8	Introduction
9	Current situation
11	Assumptions and Areas of the Study
12	Methodology
20	Characteristics of the questionnaire
14	Groups of subjects
15	Age
17	Gender and Gender Identity
17	Sexual Orientation
18	Education
21	Experiences with discrimination
22	Type of Discrimination
26	Background – place, perpetrator and notification
29	Effects and methods of dealing
32	The role of the institutions
35	Schools and Colleges
35	Police
37	Local Government
38	The Ombudsman
39	Media
40	Migration

44 Conclusions and recommendations

45 Summary

46 Recommendations to the Kraków City Office and Local
Politicians

48 Recommendations to the Police

DISCRIMINATION – a situation where, on the grounds of their characteristics, people experience unequal treatment, violence, or are deprived of, or limited in, their rights and opportunities.

GAY – person identifying as a man who is sexually attracted to other men.

LESBIAN – person identifying as a woman who is sexually attracted to other women.

LGBTQIA – lesbian, gay, bisexual, transgender, queer, intersex, and asexual.

MIGRATION – Community movement related to a change of residence (permanent or temporary).

SEXUAL ORIENTATION – emotional, sexual and romantic attraction to a specific group of people.

CISGENDER – a person whose sex given at birth corresponds to his or her gender identity.

INTERSEX PERSON – a person who is born with a body not included in the definition of typical female or male bodies. Differences may occur at chromosome or endocrine system level or/and internal or external genitals level. Intergender refers to biological genitals, not to identity.

NONBINARY PERSON – a person who does not identify with a binary gender breakdown by male and female.

TRANSGENDER – a person whose sex at birth does not correspond to her or his gender identity.

ASEXUAL – a person who is not sexually attracted to others.

BISEXUAL – a person who is sexually attracted to persons irrespective of their sex.

GENDER IDENTITY – an internal sense of experience and gender.

Intro- duct- ion

Getting used to it is the worst, because after a while you perceive it as something normal, even though you know that it is not - wrote one of the people in our survey in the context of experienced discrimination.

9

Fear, anxiety, vigilance, are the feelings that have been more strongly associated in recent years with the LGBTQIA Community in Poland. In 2014/2015, we checked and tried to test the prejudice and discrimination motivated by homo and transphobia in several smaller towns of Malopolska,¹ and also discussed the idea that there is no discrimination in such places, because there is no LGBT community in the belief of local politicians. We found out from our survey that over 80% of respondents has experienced discrimination, and we became aware of the fact that the LGBT community in smaller cities is not only discriminated against, but often without support, tools and resources to co-create change. However, recent years have shown how dangerous it was to believe to think that to enable a peaceful life in harmony with others one should move to a larger city, because it took a few months from politicians' campaigns to push the minority group out of this sense of security. Their security was lost in the larger cities, too.

Current situation

So what is the situation of the LGBTQIA Community in Poland? Two thirds of the LGBTIA have experienced at least one violent, bias-motivated event.² The dramatic situation of LGBTQIA people is also confirmed by the findings of the 2020 Fundamental Rights Agency³ study, from which we can find that as many as 92% of LGBTI people do not report discriminatory incidents because of lack of confidence in the authorities and lack of confidence in the services taking appropriate action. At the same time, there have been no shortage of surveys in the last two years, showing how in a short time politicians have raised public unwillingness to the LGBT Community: the IPSOS⁴ survey for OKO.press

---

¹ Discriminatory/discriminatory. LLGBT in Malopolska near red. M. Droga and P. Mytowicz, Foundation Equality.org.pl, Krakow, 2015

² Social situation of LGBTIA people in Poland. 2015-2016, Red Report M. Auger and M. Winiewski, Campaign against homophobia, Warsaw, 2016

³ A Long Way to Go for LGBTI equality, European Union Fundamental Rights Agency, Luxembourg, 2020

⁴ Ambroziak, A., 61 percent of Poles are homophobic: Gays wants to harm children, harm faith, destroy family, they are flaunting, <https://oko.press/61-proc-polakow-ulega-homofobii-geje-chca-krzywdzic-dzieci-obrazaja-wiare-niszczca-rodzine-obnosza-sie/>, (access date 07/11/2020)

from September 2019 showed that 41 percent of the interviewees stated that gays and lesbians, bisexual and transgender persons “flaunt their sexual orientation”, 36% that “offend Polish religious feelings”, 27% considers LGBT people a “threat to the family.” The Rainbow Map⁵ ranking of ILGA Europe from May 2020 also left no doubt: Poland took the last place and thus has become the most homophobic country in the European Union. At the same time, the results of a large survey of the LGBTI community in Europe⁶ by the Fundamental Rights Agency appeared. 58 percent of the people surveyed are afraid to grab their partner by the hand on the street, 44 percent hides that they are part of the LGBTI community, 36 percent does not tell or show anything at work.

However, we still do not know how the general research and surveys relate to the local situation in places such as Krakow, where it is known that there are many LGBTQIA people arriving for study and work and a more peaceful life, there are many friendly communities of places, where several organizations are active, creating a wide range of offers, from culture to sport. At the same time, we have information about hate crimes, motivated by homo or transphobia, police ignoring the problem, or general dissatisfaction with changes that have been taking place for too long.

So how is the LGBTQIA Community living in Krakow? Where did they come from? Do they feel safe in Krakow? If they are victims of hate crime, do they report them to the police? How do they rate the contact with the institutions? What do they need to feel good in Krakow? The following publication is the first such answer to these questions as we want to be a road-signpost for officials, officials, institutions, how to make Krakow the most friendly and inclusive place for the LGBTQIA community.

Since 2016, we have been trying, especially in the current social and political situation, to seek hope, positive things, (co) create space for conversation and education. Strengthen, integrate and respond to the needs of local communities, ask them for their opinion and ideas. These values, based on cooperation, community building, participation and change, guided us both during the preparation of the study and the recommendations resulting from it. Let these be values that also guide our common thinking about the Krakow we want to live in.

Assumptions and areas of the study

The main assumption of the study “Discriminated. The situation of LGBTQIA people in Krakow” is to investigate the phenomenon of discrimination on the grounds of sexual orientation and gender identity

---

⁵ Rainbow Europe 2020, www.rainbow-europe.org, (access date 07/11/2020)

⁶ A long way to go for LGBTI equality... op.cit.

among people living now or in the last five years in Krakow. Based on the survey, we want to diagnose the most important issues and problems faced by the LGBTQIA community locally. The conclusions of the study were then used to develop standards and recommendations for public institutions to improve the prevention of discrimination against LGBTQIA people (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer, intersex, asexual). This report consists of a part that discusses the study itself and the recommendations mentioned.

At national level, surveys of LGBTQIA persons have already been carried out (last in 2015/2016). We find out that 68.9% of respondents experienced any form of violence, and at the same time 69.4% of LGBT youth had suicidal thoughts. A similar study was conducted by our Foundation in 2015 in the Małopolskie region. We found out that 84% of the region's LGBT population had experienced discrimination on the basis of sexual orientation or gender identity.

However, there was still a lack of data on Krakow itself, which would allow a direct assessment of the prevalence of discrimination at local level. This study, which is the first of its kind in Poland, allowed us to look at the particular situation in the provincial city of Krakow. It allowed for the assessment of 12 discrimination in large cities, often idealized in the media, with the intention also to compare the results with other provincial cities that would decide to conduct a similar study in the future.

The survey was based on the assumption that three key three issues play a pivotal role: (1) the very experience of discrimination, (2) what the community needs from public institutions and other bodies in the field of anti-discrimination and (3) community migration. Despite the often and hypothetically better situation of LGBTQIA people in larger cities, it was necessary to check the actual scale of discrimination people faced. Another aspect was getting on general idea of what activities and from which institutions are most expected by the local community. Thanks to this, with the greatest possible participation of the interested parties, it is possible to create an initial list of recommendations for municipal institutions in order to act in favour of inclusion and counteracting discrimination in the city. The last area of our interest allows us to deal with the hypothesis of community migration, both to large cities and abroad, and to find out the reasons and motivations behind decisions to change the place of residence.

The study was based on the assumption that it was crucial to examine three areas: The experience of discrimination itself, the needs community to public institutions and other bodies to combat discrimination and community migration. Despite the often and hypothetical improvement of LGBTQIA people in larger cities, it was necessary to check the real scale of the discrimination experienced. Another aspect was to gain the widest

possible knowledge of what actions and institutions are most expected by the local Community. In this way, with the greatest possible involvement of the stakeholders themselves, a preliminary list of recommendations for urban institutions can be established to act on including and counteracting discrimination within the city. The last area of our interest is to deal with the social migration hypothesis, both to large cities and abroad, and to understand the reasons and motivations for decisions to change the location of the people.

Methodology

The study was based on a quantitative method in the form of an online survey. In addition, the survey contained one open question. The survey was promoted through the Foundation's website and social media (Facebook, Instagram, Twitter). In addition, the survey was placed as an ad on the LLGBTQIA dating portals (queer.pl, grindr, scruff, planetromeo) and through Facebook advertising, as well as advertising on the Gazeta Wyborcza website in Krakow, to diversify the people participating in the study as much as possible.

As a survey tool, we realize that we are overrepresented by young people in the survey. The challenge for all of us is to explore and map in the future the experience of discrimination and the needs of older LGBTQIA people, which will also be more and more around us in relation to the aging population. Therefore, we used to obtain data that this group is not sufficiently represented. On the other hand, in view of the events in 2020 and the political and social activation of people up to 25 to 30 years old, the study allows answers to a number of questions, including the needs of the younger generation or the assessment of the Polish reality.

Characteristics of the questionnaire

Groups of subjects

1045 people participated in the survey of LGBTQIA people. Based on responses to questions concerning sexual orientation, gender identity, gender characteristics and experience in Krakow, the target group was divided into sub-groups.

Due to sexual orientation (N=988): Lesbian, Gay, bisexual, bisexual, bisexual, bisexual and sexual. In addition, heterogeneous subjects (N=7) were among the subjects. This group (as non-uniform) has been excluded from the analyzes by group. However, these people were included in all aggregate analyzes.

Due to gender identity (N=995): Gender, transgender and non-binary. In addition, intergender subjects (N=15) were among the subjects. No group-by-group analyzes were carried out due to gender characteristics due to the heterogeneity of these groups.

Age

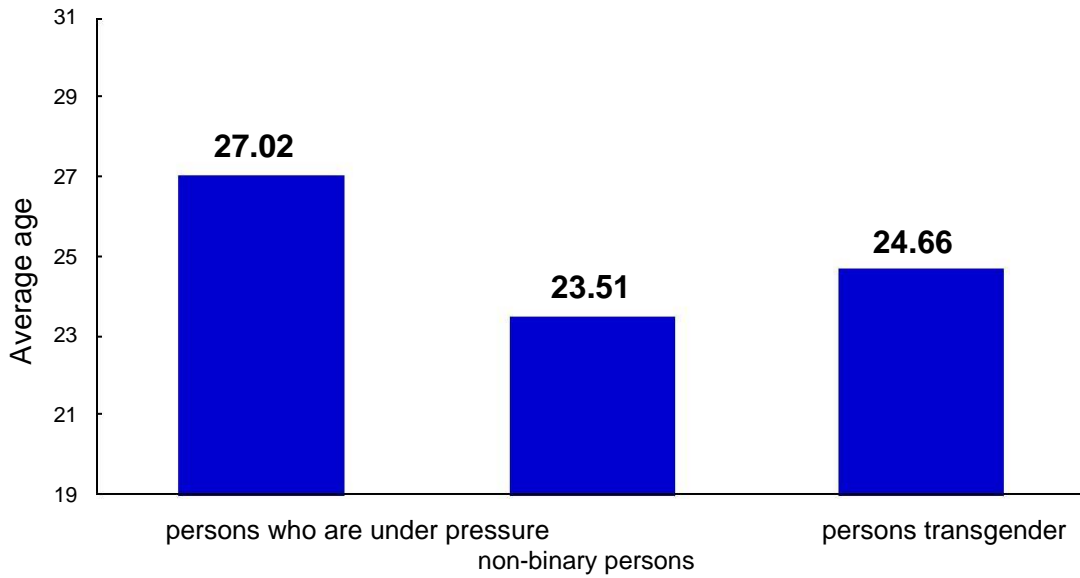
The study mainly involved young people, with an average age of $M = 26.72$ ($SD = 7.33$ range of 11 to 60 years) and a median of 25 years, which shows that the sample consisted mainly of people entering the production age. This information allows important conclusions to be drawn about the test in this test. The result indicated shows that the results presented later in the report are to a large extent the young representatives of the LGBTQIA Community in Krakow and should carefully refer to the entire Polish LGBTQIA Community.

Nearly half of respondents (47.0%) were 18-25 years old. One third (35.0%) of subjects were between 26 and 35 years old. One tenth (11.3%) of participants/study checks were individuals aged 36-45. The least in the sample were minors (4.9%) and over 45 years of age (1.8%).

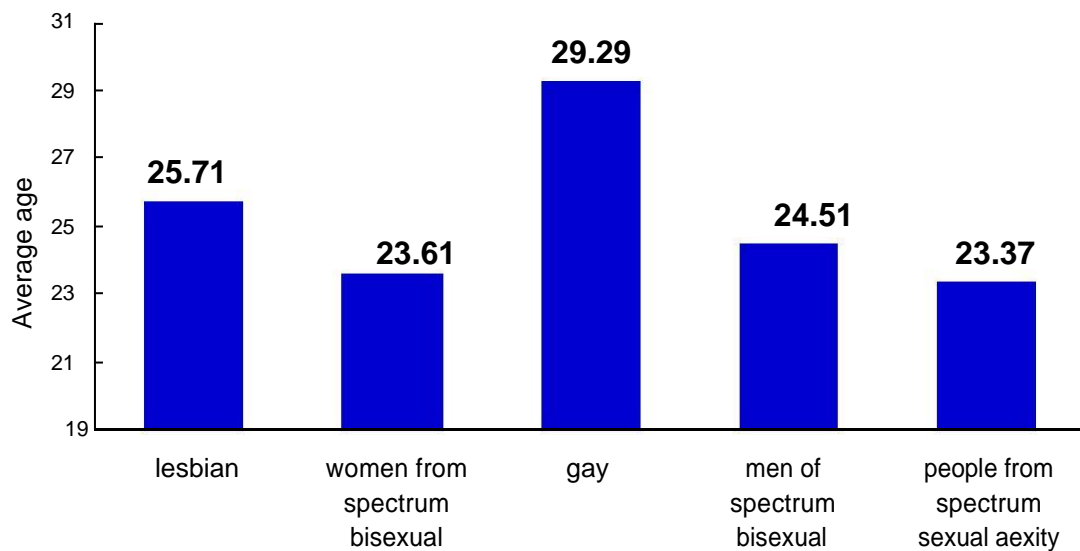
Subjects' subgroups, distinguished by sexual orientation, differed in age. The oldest in the trial were the Gay, the youngest

16 and, people of sexuality. Age groups were also different, distinguished by gender identity. The oldest were the low-level, the youngest were the transgender.

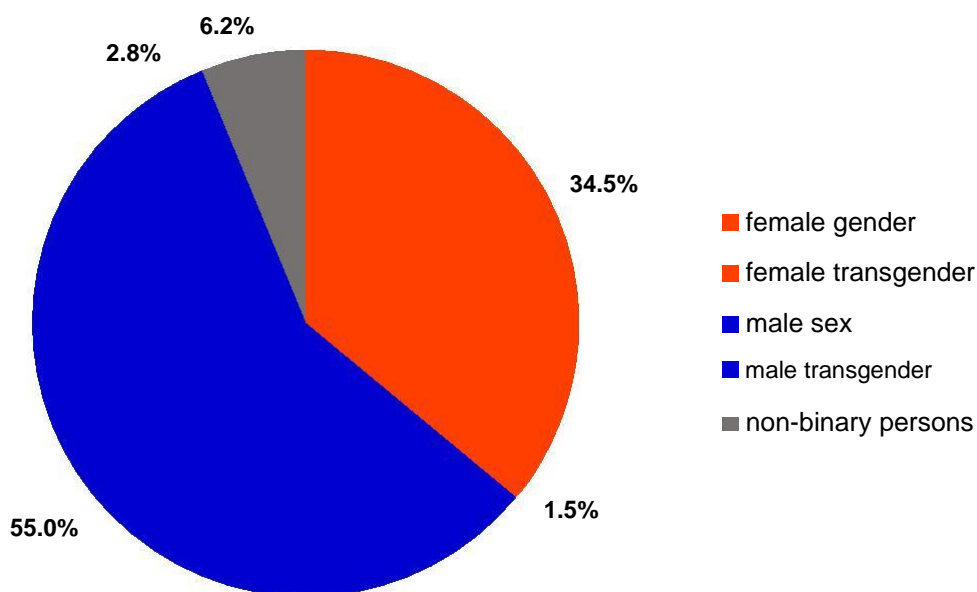
Figure 1. Average age of subjects by subgroup with gender identity (N = 995)

Figure 2. Average age of subjects by sub-group on the basis of sexual orientation (N = 988)

Gender and gender identity

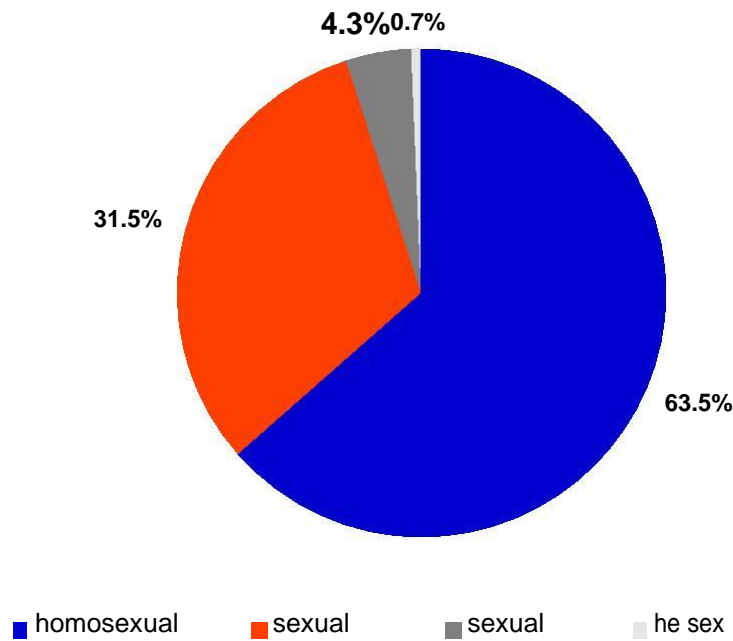
When the gender identity of the subjects was mentioned, the majority of the subjects were female, and they were 89.4% of the subjects. In the group of female and transgender people men dominated, representing more than half of the subjects. Non-binary subjects accounted for as much as 6.2% of subjects. The exact gender identity of subjects is shown in the following graph (Figure 3).

Figure 3. Characteristics of subjects due to gender identity (N=995)

Sexual orientation

Sexual orientation was dominated by homosexual people, accounting for more than 63% of the research group as a whole. Figure 4 shows details of the sexual orientation of subjects.

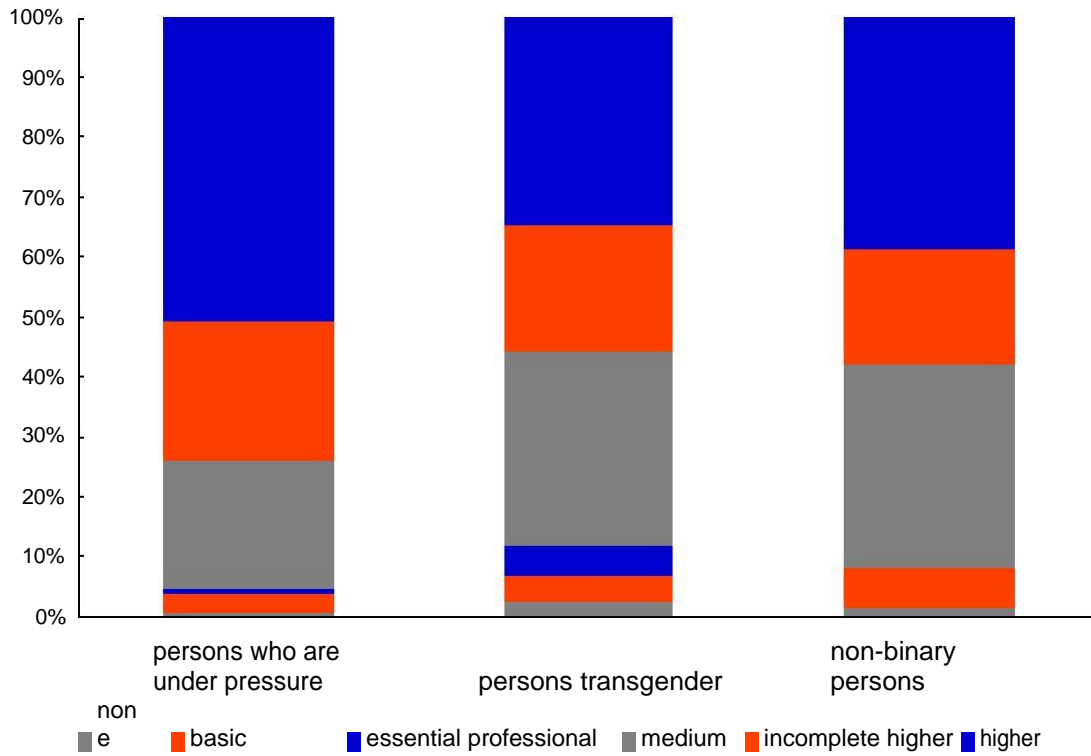
Figure 4. Characteristics of subjects due to sexual orientation (N=995)

Education

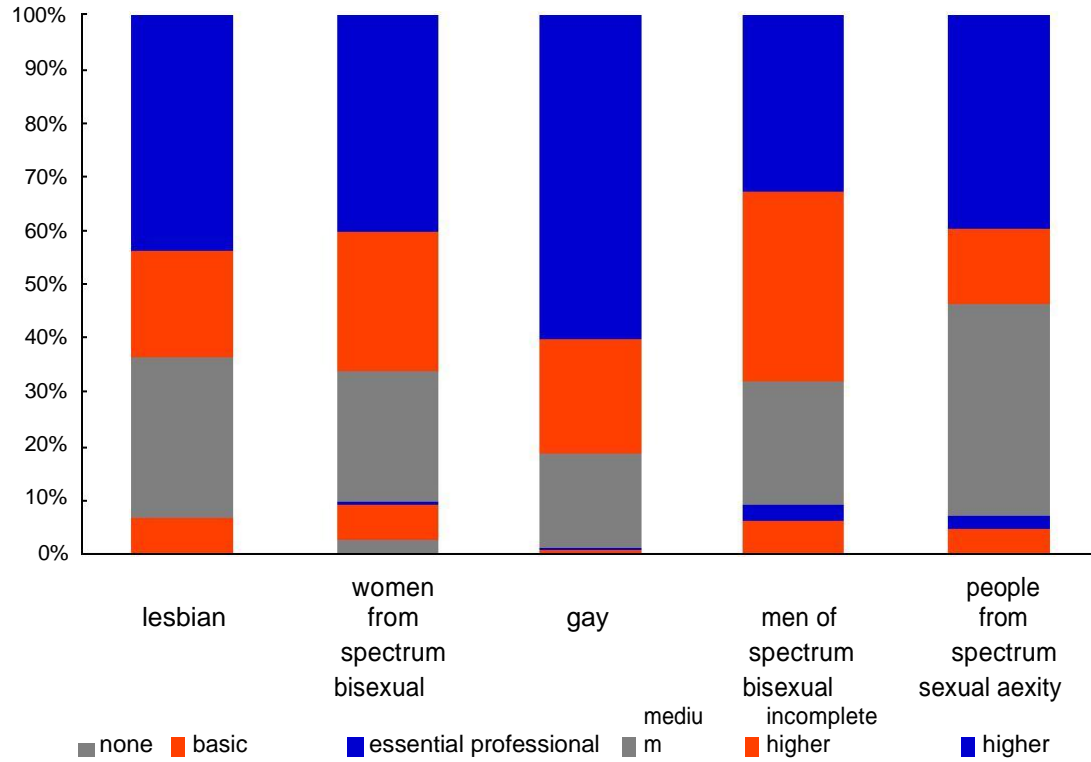
Among the respondents, the majority of people with tertiary education (49.3%) followed by those with part-tertiary education (23.0%) and secondary education (22.6%). The least in the sample were those with vocational training (0.9%) and without education (0.7%).

The education was differentiated by a subgroup of subjects. By group on the basis of sexual orientation, Gay people were the best educated, and the least were those on the sexual spectrum. By gender identity, gender groups were best educated, and the least were transgender.

Differences in the number of years of study decreased when the age of subjects was taken into account. This indicates that better or worse education of individual groups distinguished by sexual orientation or gender identity is mainly due to the difference in age between these groups.

Figure 5. Structure of education of subjects by sex (N=995)

Figure 6. Structure of education of subjects by group on the basis of sexual orientation (N=988)

Experiences with discrimination

Type of discrimination

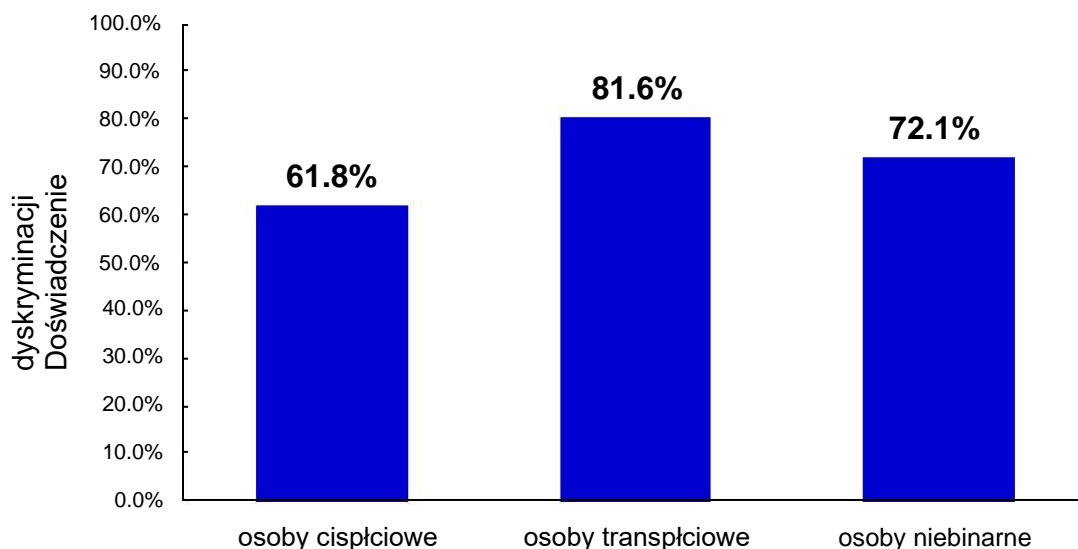
21

Definition of motivated violence prejudices, applied in this paper, it covers any conduct that is intended to cause harm (mental or physical) and is motivated by someone (actual or imaginary) sexual orientation or gender identity. This definition also treats passive behavior as violence, in addition to the classic forms recognized, for example persistent disregard or denial of services.

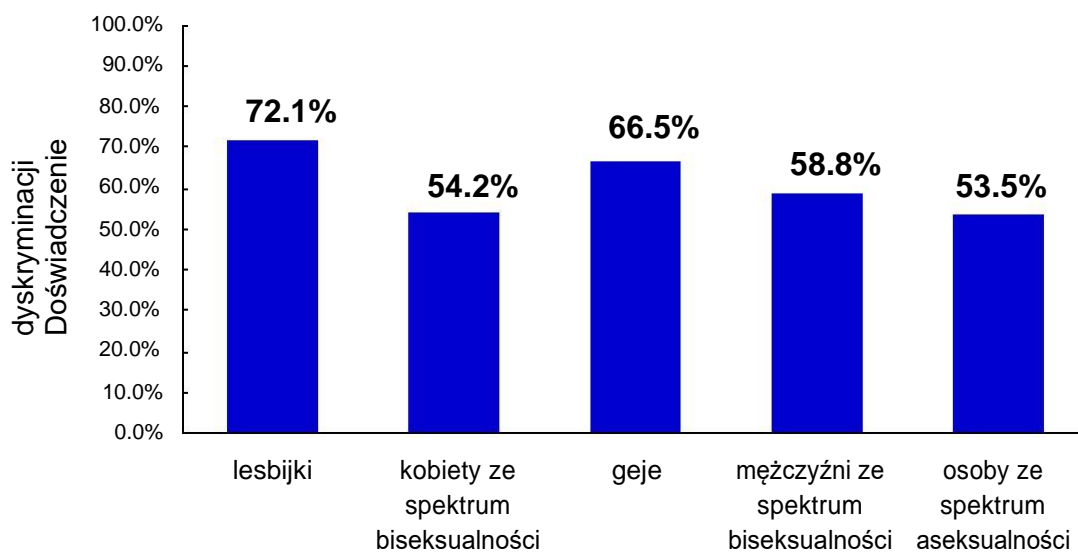
In total, 631 participants participated in the pre-emptive violence part of the questionnaire. We asked a series of questions about the experience (and frequency) of various forms of violence: From verbal (e.g. unpleasant comments) to physical (e.g. an attack with weapons). In the next part of the questionnaire, we asked the individuals concerned about the context of these events, about the perpetrators, the location and possible reporting of the incident to the relevant institutions.

In the first part of the analysis, 7 indicators were taken into account. The overall rate of violence is the sum of subjects' indications for all 16 questions. The next 6 indicators are the sum of the indications for the detailed questions about six dimensions of violent behavior – verbal, mental, physical and sexual violence, unequal treatment and vandalism and anti-property actions. In addition, in order to compare between unequal groups or to visualize, the analyzes use simplified indicators of violence experience, which take into account whether or not the event was designated by the subject

The level of experience of violence in Krakow, in the LGBTQIA population, can be estimated by looking at what proportion of respondents have experienced any form of pre-emptive violence. Z całej przebadanej próby 63,4% osób doświadczyło przynajmniej jednego tego typu zdarzenia. Na rysunku 7 i 8 przedstawione zostały rozkłady procentowe doświadczenia przynajmniej jednego typu przemocy motywowanej uprzedzeniami w poszczególnych grupach respondentów.

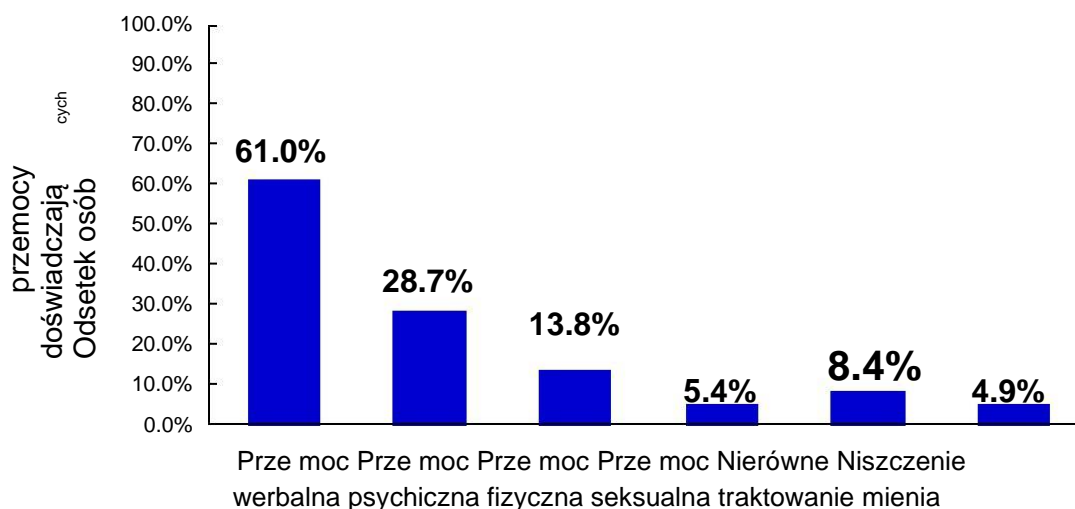
Rys. 7. Doświadczenie dyskryminacji w Krakowie badanych osób w podziale na grupy ze względu na tożsamość płciową (N=995)

Rys. 8. Doświadczenie dyskryminacji w Krakowie badanych osób w podziale na grupy ze względu na orientację seksualną (N=988)

Prawdopodobieństwo doświadczania przemocy dla większości uwzględnionych grup jest podobne, jedynie osoby transpłciowe lub osoby homoseksualne doświadczają tego typu zdarzeń istotnie częściej od pozostałych.

W dalszej części analizie poddane zostało również to, z jaką formą przemocy najczęściej spotykają się osoby LGBTQIA. Spośród różnych typów agresywnych czy wrogich zachowań, z jakimi spotykali się

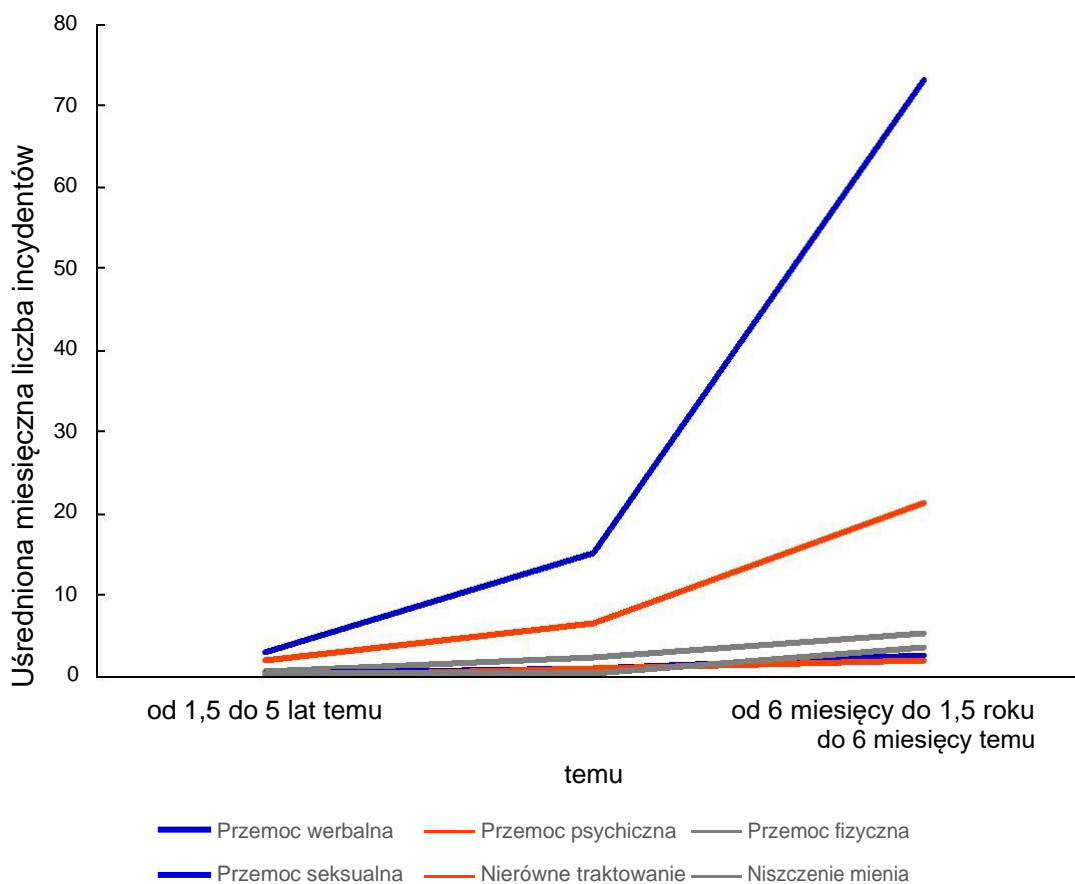

Rys. 9. Odsetek respondentów, którzy doświadczyli poszczególnych typów przemocy w Krakowie (N=995)

Analizy pokazują, że osoby LGBTQIA zdecydowanie najczęściej doświadczają przemocy werbalnej, nieco rzadziej przemocy psychicznej, następnie przemocy fizycznej, zdecydowanie rzadziej zaś przemocy seksualnej i najrzadziej wandalizmu i działań przeciw mieniu. Niepokojące rezultaty otrzymujemy porównując powtarzalność incydentów ze względu na ich typ – prawie 2/3 przypadków przemocy fizycznej i prawie 60% aktów wandalizmu miało charakter powtarzalny.

Odnosząc się do daty incydentu, porównano liczbę zdarzeń na przestrzeni ostatnich 5 lat. Alarmujące jest, że liczba incydentów o charakterze dyskryminacyjnym rośnie bardzo gwałtownie, szczególnie w ciągu ostatnich 6 miesięcy. Najszybszy wzrost wykazuje przemoc werbalna i psychiczna.

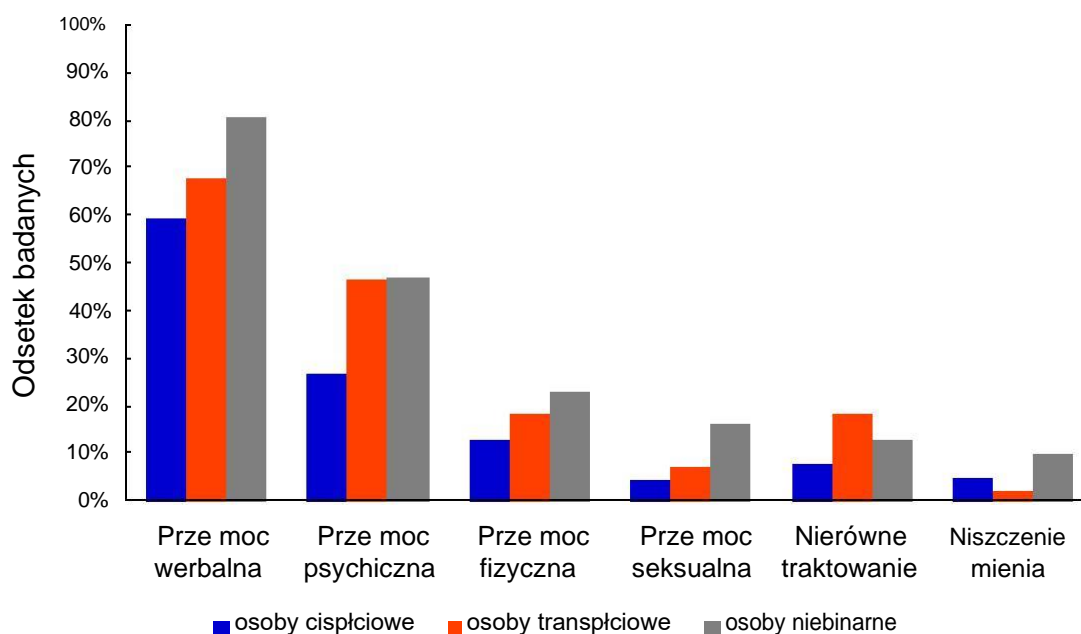

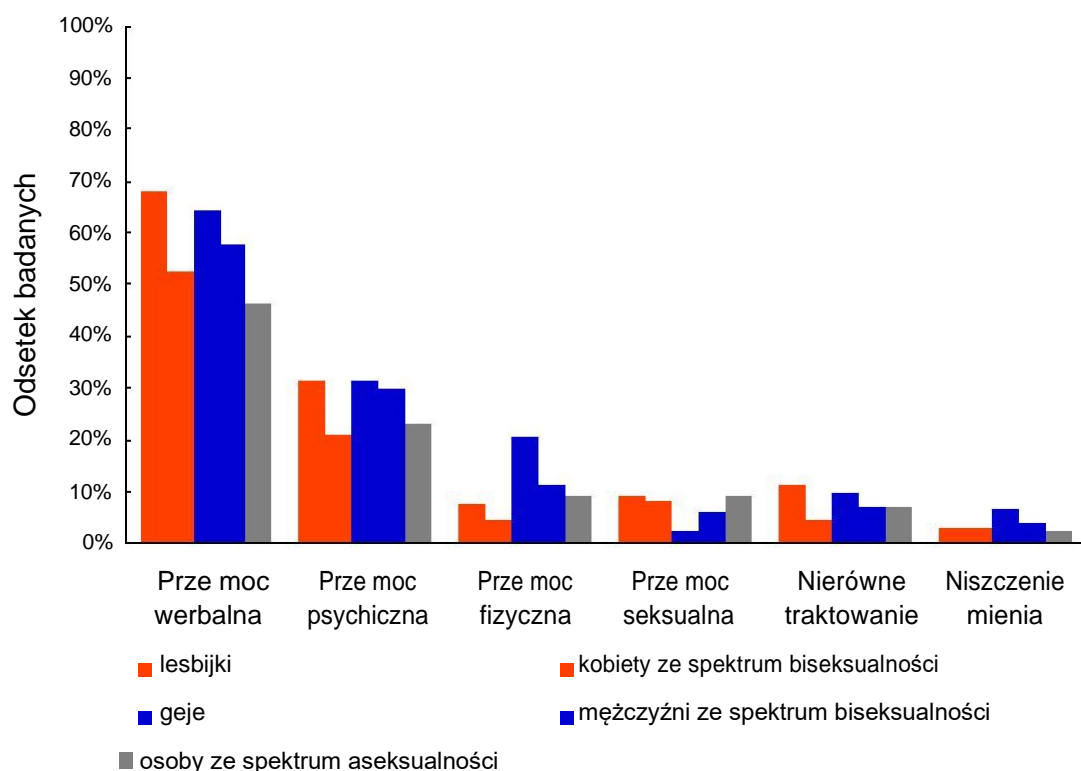
Rys. 10. Uśredniona miesięczna liczba incydentów o charakterze dyskryminacyjnym w Krakowie (N=631)

Następnie sprawdzono, czy poszczególne grupy osób badanych w innym stopniu doświadczają poszczególnych typów przemocy.

Wyniki w dość wyraźny sposób pokazują, że osoby transpłciowe i niebinarne są najbardziej narażone na wszelkie typy przemocy. Różnice w doświadczeniu przemocy są lepiej widoczne w podziale na grupy pod względem orientacji seksualnej. W przypadku przemocy werbalnej, najbardziej narażone są lesbijki i geje, najmniej osoby aseksualne. Gdy mowa o przemocy psychicznej, najczęściej doświadczają jej geje, potem lesbijki i mężczyźni ze spektrum biseksualności – najrzadziej zaś kobiety ze spektrum biseksualności. Przemoc fizyczna ma charakter genderowy – najczęściej dotyka mężczyzn, najrzadziej kobiet.

Rys. 11. Odsetek osób badanych w poszczególnych grupach, które doświadczyły różnych typów przemoc, w podziale na grupy ze względu na tożsamość płciową (N=995)

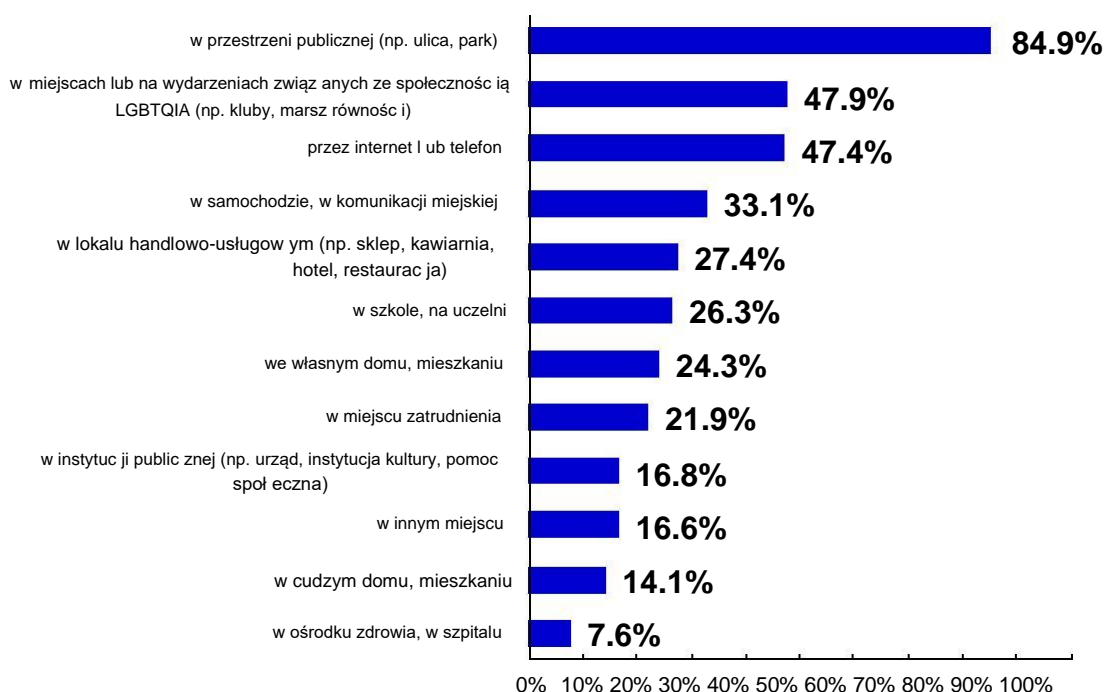

Rys. 12. Odsetek osób badanych w poszczególnych grupach, które doświadczyły różnych typów przemoc, w podziale na grupy ze względu na orientację seksualną (N=988)

26 Ugnderowiona jest również przemoc seksualna – najczęściej dotyka kobiet. Jedna z ankietowanych mówi wprost, że spotkało ją “Molestowanie seksualne przez dziadka byłej partnerki w trakcie pogrzebu jego żony. Nikt nie reagował, nikt nie widział w tym nic złego, mimo mojego sprzeciwu wobec tego zachowania”. Ciekawą obserwacją jest to, że niemal trzykrotnie mniej gejów zadeklarowało doświadczenie tego rodzaju przemocy od biseksualnych mężczyzn. Nierównego traktowania najczęściej doświadczyły lesbijki, najrzadziej biseksualne kobiety. Wandalizm i niszczenie mienia spotkało najwięcej gejów, najmniej zaś osób ze spektrum aseksualności.

Kontekst – miejsce, sprawca i zgłoszenie

Analizując wszystkie wydarzenia, niezależnie od ich charakteru, można stwierdzić, że najczęściej tego typu sytuacji miejsce zdarzyło się w przestrzeni publicznej na zewnątrz. Następnie zaś w miejscu (np. klub) lub w trakcie wydarzenia (np. Marsz Równości) związanego ze społecznością LGBTQIA. Kolejne pod względem częstotliwości występowania wydarzeń przemocowych była doświadczona przez internet lub telefon. Szczegółowy rozkład przedstawiono na rysunku 13.

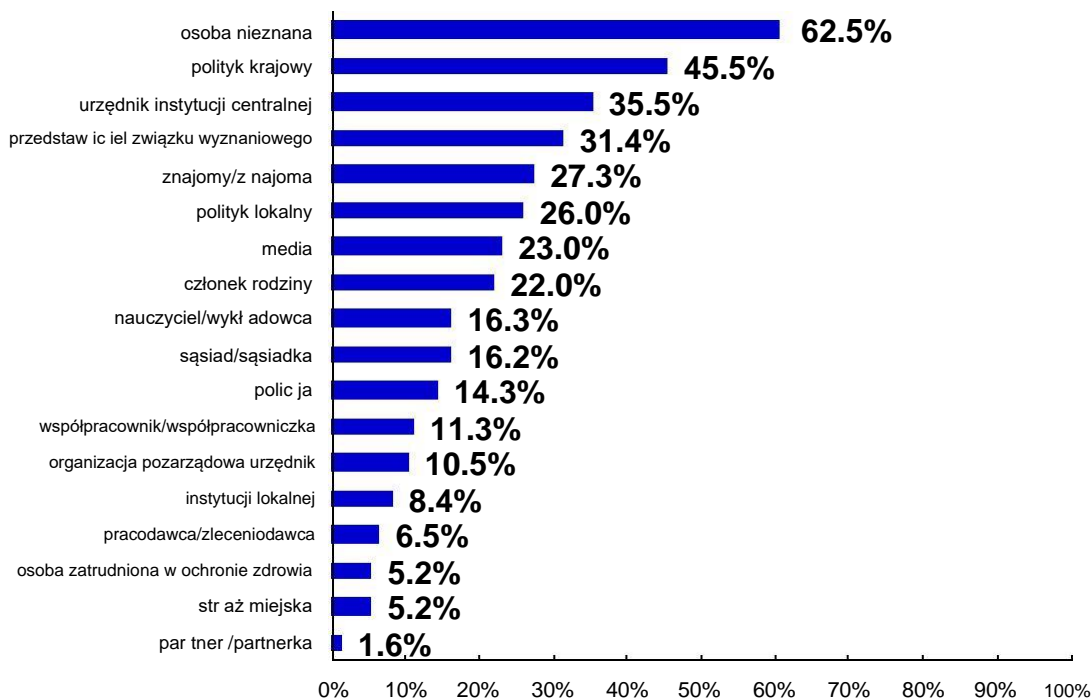
Rys. 13. Rozkład procentowy miejsc do których doszło do opisanych aktów dyskryminacji (N=631)

Historie osób przesłane do Fundacji w badaniu szerzej opisują te ataki. Jak opisuje jeden z ankietowanych został on pobity pod sklepem dyskontowym bo “grupa dresów stwierdziła, że wyglądamy na pedałów, więc cytując “takim jak wy należy się tylko wpierdol”. Znajomi zostali też zwyzywani za pochodzenie z Ukrainy”. Ukazuje to też częste łączenie się doświadczanych ataków motywowanych nienawiścią ze względu na różne przesłanki. Inny przykład mówi z kolei o braku możliwości okazywania sobie uczuć w przestrzeni publicznej: “Razem z partnerką przytuliłyśmy się do siebie na rynku w Krakowie, było to w weekend w godzinach wieczornych. Nagle otoczyła nas grupa mężczyzn, nie zachowując żadnego dystansu, zaczęli nas wyzywać, nie dając nawet pola do ucieczki”. Inna historia z kolei pokazuje, że osoby LGBTQIA muszą być świadome swojego otoczenia praktycznie zawsze: “Gdy sprawdzałem rozkład jazdy, podszedł do mnie mężczyzna, pytał, czy jestem “chłop czy baba”, wyzywał od pedałów i groził, że mnie zajebie”.

Trzeba jednak zauważyć, że osoby LGBTQIA nie mogą się czuć bezpiecznie nawet w swoim własnym domu lub jego okolicach. Jedna z ankietowanych tak opisuje swój powrót do domu - “Szłam do domu, na mojej ulicy na drodze stanęło dwóch mężczyzn, którzy zagrodzili mi drogę i krzyknęli ‘wypierdaj kurwo do Auschwitz, tam komora na ciebie czeka’”. Osoby doświadczyły też ataków na własne miejsca zamieszkania: “Mój dom został obrzucany jajkami, kiedy z partnerem wywiesiliśmy tęczową flagę” mówi jeden z ankietowanych, czy jak przedstawia inny “Bili w drzwi z całych sił (mocno je uszkodzili), musiałem uciekać przez balkon z mieszkania, bo mówili, że jeśli wejdą to mnie zabiją”.

Osoby badane proszone były również o opisanie sprawców ataków. Najczęstszą określoną kategorią sprawców są osoby nieznane. Sporą grupę stanowią też osoby publiczne – prawie połowa sprawców to politycy i urzędnicy szczebla krajowego. Z analiz wynika, że za przemoc psychiczną najczęściej odpowiadają osoby bliskie. Relatywnie niewielką część sprawców stanowią osoby ze środowiska zawodowego czy pracownicy sektora ochrony zdrowia. Jednakże, także w przypadku tych ostatnich otrzymaliśmy niepokojące historie. Pielęgniarka jednego ze szpitali w Krakowie wyśmiała ankietowaną osobę na informację o jej orientacji seksualnej. Tej samej nocy osoba ta spotkała się z brakiem reakcji na próbę gwałtu: “nad ranem jakiś inny pacjent próbował

wpakować mi się do łóżka i mnie całować, moim zdaniem była to próba gwałtu. Nikt nie zareagował na mój krzyk, chociaż jako nowo przybyła leżałam w sali połączonej z salą pielęgniarek dużą szybą i na pewno widziały to zdarzenie”.

Rys. 14. Rozkład procentowy sprawców opisanych aktów dyskryminacji (N=631)

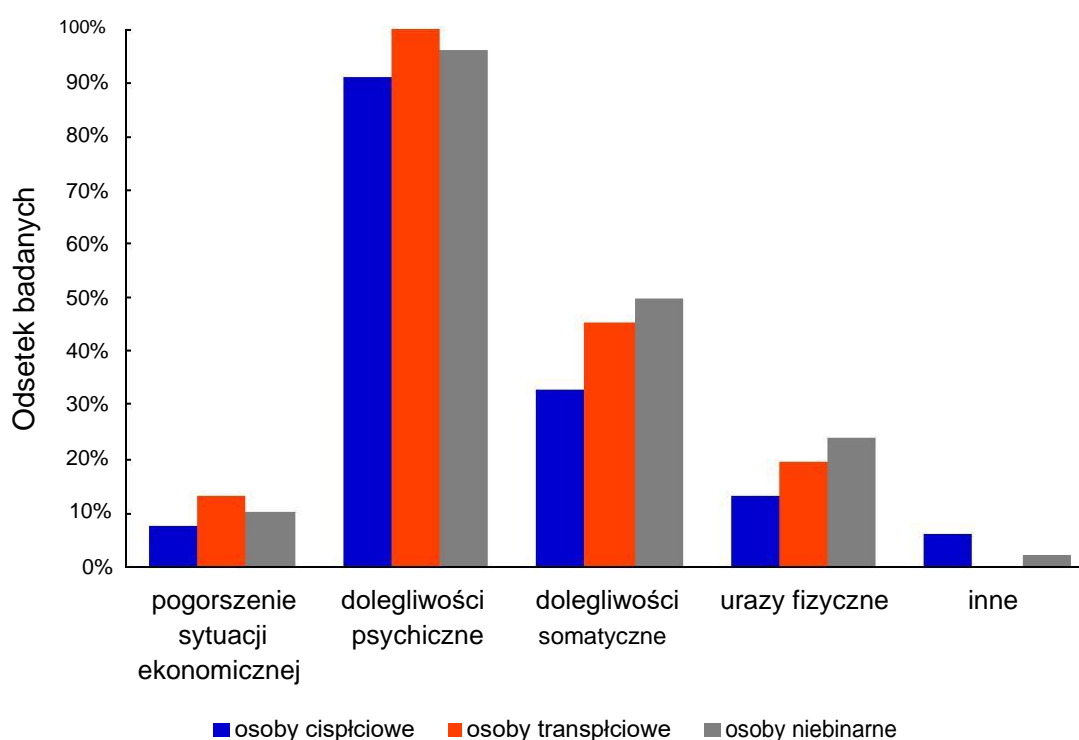
Wynikiem wartym podkreślenia jest to, że największa grupa sprawców/czyń (osoby nieznane) dopuszcza się aktów przemocy w przestrzeni publicznej i w miejscach charakterystycznych dla osób LGBTQIA. Z dużym prawdopodobieństwem możemy zatem przypuszczać, że są to przypadkowe osoby (np. przechodnie), które reagowały agresją na sygnały, że ofiara jest osobą LGBT, co pokazuje jedna z historii: “pracownicy techniczni pracujący w tunelu pod dworcem po zobaczeniu tęczowej torby zareagowali niecenzuralnymi słowami i komentarzami”.

Pomimo, że tylko trochę ponad 1/3 osób doświadczyła dyskryminacji ze strony członka swojej rodziny (22,0%), widać, że tego rodzaju ataki bardzo negatywnie wpływają na osoby LGBTQIA. “Najbardziej zabolęło mnie kiedy mój własny ojciec nazwał mnie pedałem” mówi jeden z ankietowanych. “Tak naprawdę najgorszą rzeczą było usłyszenie od własnych rodziców propozycję „terapii” oraz prośby żebym przestała angażować się w relacje z dziewczyną” mówi z kolei inna osoba.

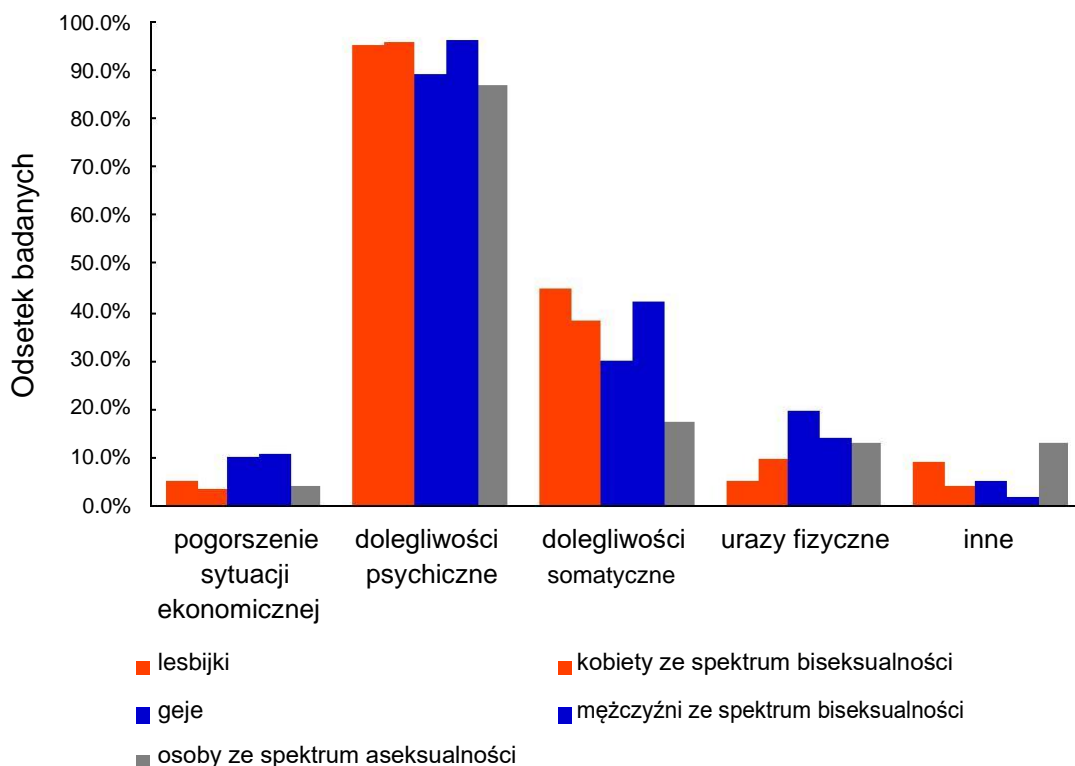
Ostatnia seria pytań dotyczyła zgłoszenia opisanego zdarzenia na Policję (lub innym służbom). Okazało się, że spośród 631 osób, które doświadczyły dyskryminacji, zgłosiła ją jedynie 67 osób, co stanowi około 10 procent. Szczegółowe analizy pokazują, że w przypadku większości typów zdarzeń zgłaszalność jest bardzo niska (4,3% dla przemocy werbalnej, 6,6% dla przemocy psychicznej, 3,6% dla nierównego traktowania). Wydarzenia, które jest zgłaszane relatywnie częściej, to przemoc fizyczna (22,6% przypadków), wandalizm (20,4%) oraz przemoc seksualna (9,3%). Wyniki dotyczące większej zgłaszalności przemocy fizycznej są też spójne z badaniami kryminologicznymi, z których wynika, że zgłaszalność jest związana z ciężarem przestępstwa.

Skutki i metody radzenia sobie

Badanym zadano pytanie o skutki doświadczonej dyskryminacji. W podziale na grupy ze względu na tożsamość płciową – najmniej negatywnych skutków dyskryminacji doświadczają osoby cisplciowe, najwięcej osoby transplciowe i niebinarne.

Rys. 15. Rozkład procentowy skutków dyskryminacji w podziale na grupy ze względu na tożsamość płciową (N=631)

Rys. 16. Rozkład procentowy skutków dyskryminacji w podziale na grupy ze względu na orientację seksualną (N=631)

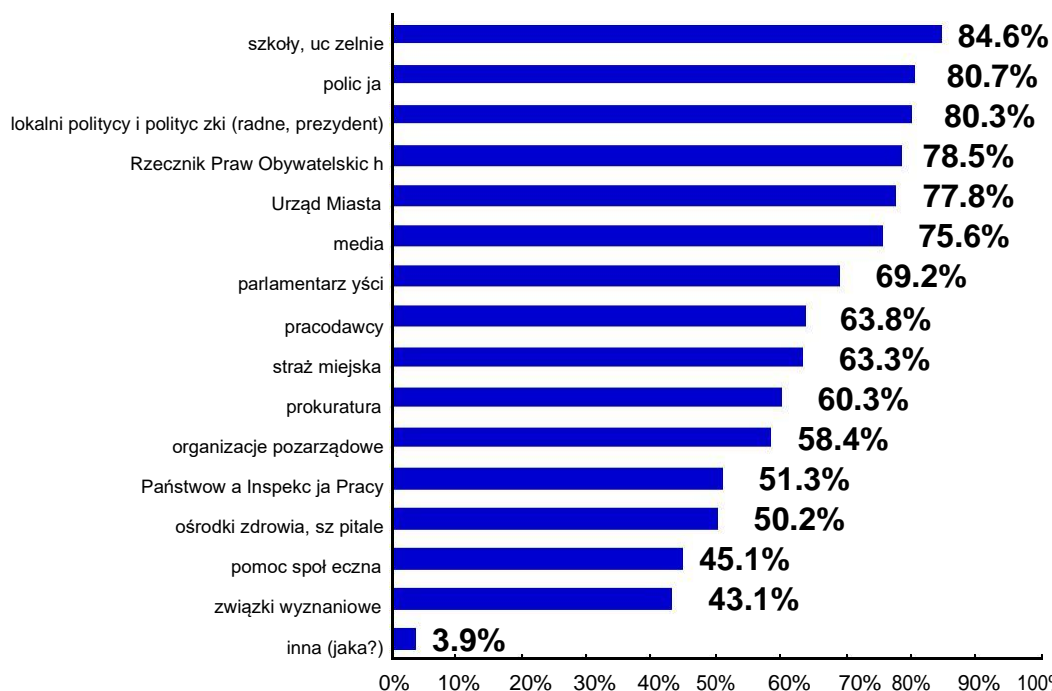
W podziale na grupy ze względu na orientację seksualną – pogorszenie sytuacji ekonomicznej spotyka najbardziej mężczyzn (zarówno gejów, jak i tych ze spektrum biseksualności), najrzadziej zaś biseksualne kobiety. Około 90% osób ze wszystkich grup uskarża się na negatywne konsekwencje psychiczne doświadczenia dyskryminacji. Dolegliwości somatyczne są najpowszechniejsze u lesbijek, najrzadsze zaś u osób aseksualnych. Jedna z uczestniczek mówi wprost: “nabawiłam się depresji, a jestem w klasie maturalnej i powinnam się skupić na egzaminach, i też odkrywaniu czego chcę i kim jestem. Zamiast tego, ledwo mi przeżyć do następnego dnia”. “To był okres, kiedy prawie wymiotowałam ze strachu, płakałam całe noce i miałam ataki duszności z bólem w klatce piersiowej” mówi inna. Urazy fizyczne najczęściej spotykają mężczyzn, najrzadziej kobiety - nie jest to zaskakujący wniosek ze względu na genderowy charakter doświadczanej przemocy fizycznej. Jedna z przedstawionych historii mówi o tego typu urazach: “kolega chwycił mnie zupełnie spontanicznie za rękę nad Wisłą. Skończyło się to dla mnie pobiciem przez jakiegoś karka. Miałem krwiaka mózgu i musiałem tydzień spędzić w szpitalu”.

2/3 osób, które doświadczyły dyskryminacji (bez względu na podgrupę) korzysta ze wsparcia osób bliskich (znajomych i partnerów). 1/4 osób ma wsparcie członków rodziny – odstają tu osoby transpłciowe, mają oparcie w rodzinie dwa razy rzadziej. Można to tłumaczyć nadszarpanymi relacjami rodzinnymi związanymi z wyoutowaniem się jako osoba transpłciowa. Z pomocy psychologicznej i psychiatrycznej korzystają głównie osoby transpłciowe, osoby niebinarne i kobiety. “Poszedłem do psychiatry, bałem się że choroba przekreśli moje życie” mówi jedna z osób ankietowanych. Osoby transpłciowe ponad dwa razy chętniej sięgają po używki w celu łagodzenia stresu. Ogromna większość osób, które doświadczyły przemocy nie jest beneficjentami interwencji kryzysowej ani ośrodków pomocy społecznej. Prawie nikt nie znajduje oparcia w związku wyznaniowym.

Rola instytucji

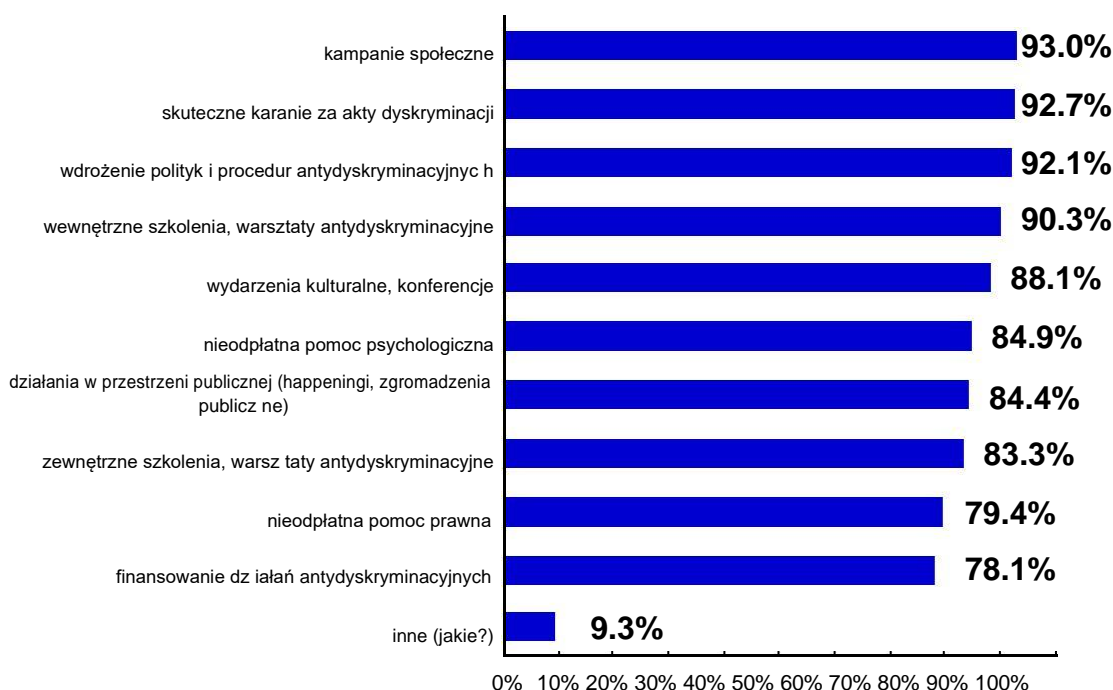
Od jakich instytucji i aktorów życia społecznego badane przez nas osoby LGBTQIA oczekują reagowania na dyskryminację na poziomie lokalnym? Które instytucje są dla ankieterowanych osób najistotniejsze? Z zadanego przez nas pytania wynika, że o ile większość podanych instytucji powinno podejmować działania przeciwdziałające, część z nich jest zdecydowanie istotna dla respondentów. Jak widzimy na poniższym wykresie, prawie wszystkie instytucje zostały wskazane przez ponad połowę respondentów.

Rys. 17. Rozkład procentowy instytucji wobec, których badani oczekują działań (N=995)

Jedynie dwie, które nie uzyskały takiego progu to pomoc społeczna (45,1%) i związki wyznaniowe (43,1%). Widzimy tu pewnego rodzaju analogię do pytania dotyczącego zgłaszania doświadczenia dyskryminacji. W przypadku pomocy społecznej można postawić hipotezę, że osoby LGBTQIA nie są zaznajomione z tą instytucją i nie wiedzą jakiego wsparcia mogłyby od niej uzyskać. Natomiast silniejsze wnioski możemy wyciągnąć na temat związków wyznaniowych na podstawie udzielonych odpowiedzi w poprzedniej części kwestionariusza. Jak widzimy prawie 1/3 ankieterowanych doświadczyła dyskryminacji ze strony przedstawicieli związku wyznaniowego. Osoby piszą wprost, że “Najbardziej dotkliwe są powtarzające się akty dyskryminacji - agresji słownej i gróźb - ze strony przedstawicieli Kościoła katolickiego”, a “Kościół wyklucza takich ludzi ze swojej wspólnoty”.

34 W poniższym omówieniu skupimy się jednak na 6 najistotniejszych instytucjach dla osób LGBTQIA. Wszystkie 6 wskazało ponad $\frac{3}{4}$ respondentów, co może pokazywać jak silny wpływ mają one na życie osób w Krakowie. Najwyższy odsetek uzyskały szkoły i uniwersytety (84,6%) co może wskazywać na potrzebę edukacyjną wśród społeczeństwa. Na kolejnym miejscu znajduje się policja (80,7%), której poświęcamy w tym badaniu więcej miejsca ze względu na skalę zebranych informacji, uznając analizę uzyskanych wyników i diagnozę za na tyle ważny problem, że wymagający szerszego opisu. Dalej widzimy lokalnych polityków i polityczki (80,3%) oraz Urząd Miasta (77,8%) ukazując, że polityka lokalna ma duże znaczenie dla społeczności osób LGBTQIA. Pomędzy nimi znajduje się biuro Rzecznika Praw Obywatelskich (78,5%), instytucja, w której osoby LGBTQIA pokładają w Polsce duże nadzieje. Ostatnia grupa, której się przyjrzymy to media, uzyskujące tutaj 75,6%.

Rys. 18. Rozkład procentowy działań, których badani oczekują od instytucji (N=995)

Patrząc na oczekiwania ankietowanych osób wobec instytucji, zbiorczo widzimy, że zdecydowanie najważniejsze są 2 rodzaje działań. Z jednej strony osoby LGBTQIA chciałyby aby instytucje prowadziły kampanie społeczne (93,0%), które by uświadamiały społeczeństwo na ich temat. Z drugiej strony zależy im na skutecznym karaniu za akty dyskryminacji (92,7%) gdyż aktualnie czują one brak sprawiedliwości za przemoc, która ich dotyka. Ponadto widzimy, że zależałoby im także na zmianie prawa

i procedur (92,1%) tak by uwzględniały one kwestie przeciwdziałania dyskryminacji. Dodatkowo, chciałyby one czuć się bezpiecznie w instytucjach, z którymi wchodzi w interakcje, dlatego 90,3% z nich opowiada się za prowadzeniem w nich wewnętrznych szkoleń czy warsztatów antidyskryminacyjnych.

Szkoły i uczelnie

Jak widać zdecydowana większość osób LGBTQIA w Krakowie dużą nadzieję pokłada w szkołach i uczelniach. Warto przypomnieć, zwłaszcza w mieście uniwersyteckim, że uniwersytet powinien być miejscem bezpiecznym i przyjaznym dla wszystkich, miejscem zdobywania wiedzy a nie uprzedzeń. Uniwersytet Jagielloński wyraźnie np. podkreśla w swym statucie, że kształcenie powinno odbywać się “zgodnie z ideami humanizmu, tolerancji, w duchu szacunku dla prawdy, poszanowania praw i godności człowieka, demokracji, patriotyzmu, honoru, uczciwości i sumiennej pracy oraz odpowiedzialności za losy całej wspólnoty ludzkiej, społeczeństwa i Ojczyzny”.

Warto także spojrzeć, że wysokie oczekiwania względem tych instytucji mogą być powiązane ze względnie niskim średnim wiekiem badanych. Jednakże niezależnie od tego widzimy, że osoby LGBTQIA potrzebują przede wszystkim działań edukacyjnych (warsztatów i konferencji) dotyczących różnorodności orientacji seksualnych i tożsamości płciowych oraz przeciwdziałających aktom nienawiści. Jednocześnie osoby oczekują skutecznego wyciągania konsekwencji za zachowania dyskryminacyjne w oparciu o wewnętrzne polityki przy jednoczesnym zapewnieniu opieki psychologicznej dla członków społeczności szkolnej lub uczelnianej.

Policja

Kolejną instytucją, od której społeczność LGBTQIA oczekuje reagowania jest policja. Jednocześnie badani i badane nie podchodzą bezkrytycznie do aktualnych działań tej instytucji.

W maju 2020 roku Agencja Praw Podstawowych opublikowała wyniki dużego badania społeczności LGBTI w Europie, z którego mogliśmy i mogliśmy się np. dowiedzieć, że w Polsce aż 33 proc. osób, które doświadczyły przemocy motywowanej dyskryminacją, nie zgłosiło temu nikomu, bo uważały, że i tak nikt z tym nic nie zrobi. 27 proc. nie zgłosiło

36 tego policji, albowiem jej “nie ufa”, 26 proc. bało się homofobicznych lub transfobicznych reakcji z jej strony.

Jak się okazuje - problem ten jest żywy i w Krakowie. Wraz z wzrostem homofobicznych wypowiedzi osób publicznych, także lokalnie, zauważalny był wzrost motywowanej uprzedzeniami przemocy. Bardzo często osoby, które stały się ofiarami takich przestępstw i szukały u lokalnych organizacji LGBT pomocy, nie chciały nagłaśniania, ani zgłoszenia sprawy policji.

Swoją decyzję często motywowały strachem przed ujawnieniem, uprzedzeniami ze strony funkcjonariuszy, a także brakiem wiary w złapanie i ukaranie sprawców. Nie jest też nowym to, że w związku z brakiem w kodeksie karnym przesłanek, uwzględniających orientację seksualną i tożsamość płciową, zdarza się, iż policjanci i policjantki nie chcą przyjmować podobnych zgłoszeń, bądź uwzględnić tych przesłanek w protokołach, co wymaga często dodatkowego zaangażowania ofiary, zdeterminowanej, by takie motywy przestępstwa wybrzmiały. A jak dowiadujemy się ze statystyk Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, w 2019 roku wszczęto ogólnie 934 postępowań w sprawie przestępstw nienawiści, z czego tylko 16 dotyczyło przestępstw, w których motywację stanowiły orientacja seksualna oraz tożsamość płciowa.

Czego zatem dowiadujemy się z badania? Przytoczmy kilka sytuacji z policją, których doświadczyły osoby badane:

“Ignorancja policji i wręcz ich zniechęcanie do składania zeznań. Czułem, że to, iż zgłaszam incydent jest policji nie na rękę i sama ich interwencja była źródłem dodatkowych negatywnych doświadczeń”

“Najgorszy był Marsz Równości, gdy idący obok policjanci nie chcieli zareagować na groźby słowne, nękanie i zastraszanie w wykonaniu dwóch nazioli, którzy kroczyli za mną przez kilka minut. Jakbym był powietrzem, a tamci sprawcy nie istnieli: żebym tylko pozwolił odbębnić funkcjonariuszom dniówkę bezkompliakcji”

“Straciłem zaufanie do policji, kiedy po pobiciu przez osobę heteroseksualną w klubie Cocon, policja przyjechała na wezwanie, a następnie usłyszałem od funkcjonariusza, który nawet nie wysiadł z radiowozu, że “powinienem się cieszyć, bo tak naprawdę nic mi się nie stało, mogłem dostać nożem”. I odjechali. Nawet nie zareagowali na informację do jakiego auta wsiadł”

“Wracałam z partnerką z naszej rocznicy. Wyszliśmy na pętli w tramwaju. Młody mężczyzna w dresie pogroził nam nożem. Zgłosiłam tę sytuację na policję, gdyż wszedł do autobusu, więc obawiałam się czy nie skrzywdzi większej ilości osób. Policja jednak zamiast zatrzymać go za posiadanie broni w pojeździe komunikacji miejskiej, próbowała zmusić mnie do złożenia oficjalnego zawiadomienia, gdyż inaczej puszcza go wolno. Za bardzo bałam się, by podać swoje dane i złożyć zawiadomienie”

Wszystkie powyższe historie wskazują na silny brak zaufania i wątpliwość co do skuteczności policji. Nie dziwi więc że 91,0% osób, które chcą działań ze strony Policji wskazało, że zależy im na skutecznym karaniu sprawców dyskryminacji. Tak samo nie jest zaskakujące, że osoby LGBTQIA oczekują, że funkcjonariusze policji zostaną przeszkoleni pod kątem antydyskryminacyjnym, a w samej instytucji zostaną wdrożone polityki i procedury przeciwdziałające dyskryminacji. Z pewnością tego typu działania zapewniłyby silniejsze poczucie bezpieczeństwa i wiarę w możliwość uzyskania sprawiedliwości przy kontakcie z policją.

Samorząd

Osoby LGBTQIA jasno dają do zrozumienia, że ważne są dla nich lokalne działania na rzecz poprawienia ich sytuacji, w szczególności ze strony Prezydenta oraz Urzędu Miasta Krakowa. Na przód wysuwają się 2 kategorie działań - lokalne polityki antydyskryminacyjne oraz kampanie społeczne. W kontekście tych pierwszych to aż 84,0% badanych oczekuje od Urzędu Miasta Krakowa wprowadzenia szerszych polityk i strategii wkluczających przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową.

Kampanie społeczne stanowią drugą istotną kategorię, gdzie 83,2% ankietowanych chętnie widziałyby takie działania. Widać to także po opowiadanych historiach dyskryminacji, gdzie osoby podkreślają, że wszelkie gesty w przestrzeni publicznej są istotne, szczególnie po doświadczeniu dyskryminacji w mieście: “Dlatego tak bardzo się cieszę, że ostatnie inicjatywy czyli podświetlanie obiektów doszły do skutku, Prezydent miasta Krakowa powinien robić wszystko, by żadna osoba w jego mieście nie była dyskryminowana pod żadnym pozorem”. Osoby zwracają też uwagę na potrzebę kampanii edukujących, motywując je brakiem reakcji mieszkańców Krakowa na homofobiczne ataki:

38 “Najbardziej dotknęło mnie to, że nikt na plantach nie zareagował, a przecież widzieli, że dwóch meneli biegnie za młodym chłopakiem i wrzeszczy na niego ‘pedale, cioto jebana’” powiedziała jedna z osób.

Ponadto, szczególnie widoczna jest potrzeba przeszkolenia urzędników z przyjmowania interesantów z grup mniejszościowych, szczególnie zaś osób transpłciowych i niebinarnych, oraz wprowadzenia procedur wewnętrznych w Urzędzie Miasta Krakowa w tym zakresie. Jak relacjonuje jedna z osób ankietowanych: ”regularnie jestem misgenderowany w oddziałach urzędu miasta, a więc wszędzie, gdzie muszę używać dowodu osobistego, zawierającego stare dane. Nie ma praktycznie możliwości wynegocjowania zwracania się poprawnymi danymi i zaimkami, ponieważ nie ma na takie sytuacje żadnych standardów, wszystko zależy od poziomu empatii osoby. Większość osób zasłania się w takich sytuacjach koniecznością stosowania danych z dowodu osobistego”.

Ostatnim z często powtarzających się oczekiwań względem urzędu jest finansowanie działań antidyskryminacyjnych organizacji pozarządowych w mieście. Za takim rozwiązaniem opowiada się 67,3% osób, które oczekują działań lokalnych jednostek samorządu terytorialnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich

Rzecznik Praw Obywatelskich jest jedną z instytucji cieszących się największym zaufaniem wśród społeczności osób LGBTQIA. Jak wynika ze wspomnianych wcześniej badań Agencji Praw Podstawowych, biuro Rzecznika jest w Polsce rozpoznawane przez 93% badanych osób LGBTQIA. Jest to najwyższy wynik w Europie spośród instytucji równościowych. Można więc założyć, że z tego powodu także w badaniu Fundacji dużo osób wyraża swoje oczekiwania wobec tej instytucji.

Najważniejszym oczekiwaniem wobec biura Rzecznika Praw Obywatelskich jest, by realizowało ono kampanie poruszające temat przeciwdziałania dyskryminacji osób LGBTQIA. Taką potrzebę wyraziło 76,7% osób zainteresowanych działaniami ze strony tej instytucji. Na drugim miejscu pojawiły się wdrażanie polityk antidyskryminacyjnych (73,8%). Patrząc na kompetencje tej instytucji można to interpretować jako potrzebę prowadzenia litygacji strategicznej na rzecz praw osób LGBTQIA oraz zgłaszanie uwag do projektów ustaw przedstawianych w Sejmie.

Osoby LGBTQIA są świadome, że media są jednym z ważniejszych aktorów we współczesnym świecie. Dlatego też pojawiają się one wysoko wśród instytucji ze strony których osoby badane chciałyby widzieć podejmowanie działań na rzecz społeczności osób LGBTQIA.

Prawie wszystkie osoby, które zwracają się w kierunku mediów z oczekiwaniami liczą na to, że będą one tworzyć kampanie informacyjne dotyczące społeczności LGBTQIA (94,9%). Można to rozumieć jako świadomość ze strony społeczności, że poprzez zasięgi jakie mają media, mogą one realnie zmienić ich sytuację lokalnie.

Dodatkowo widać, że osoby oczekują także organizacji lub promocji wydarzeń kulturalnych (77,5%) oraz działań w przestrzeni publicznej (64%), w których mogłyby one uczestniczyć i które zwiększyłyby wiedzę i akceptację społeczną dotyczącą osób LGBTQIA.

Osoby ankietowane zwracają także uwagę na konieczność zaprzestania medialnej nagonki, która widoczna jest od 2019 roku w Polsce, w tym zaprzestanie dawania głosu osobom jawnie homofobicznym. Jak podkreślają, aktualna sytuacja obniża ich jakość życia: "Niestety negatywne wypowiedzi osób publicznych w mediach powodują iż zamieszkując tak piękny kraj jak Polska nie czuję się tu mile widziany".

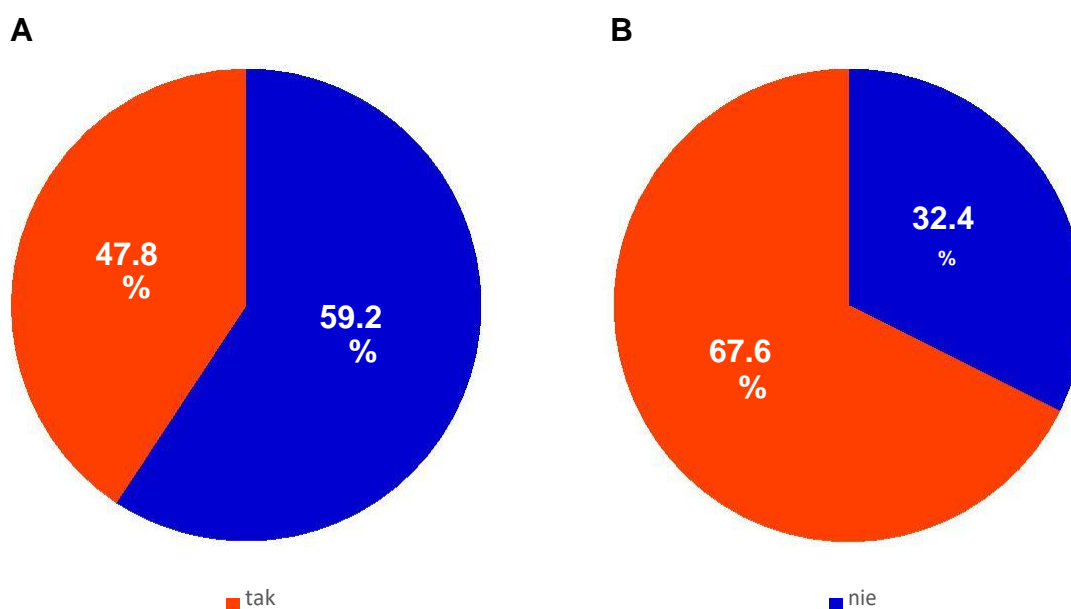
Migracje

W ramach kwestionariusza zapytano badanych o to, czy aktualnie mieszkają w Krakowie oraz czy planują wyprowadzić się z Krakowa. Badano także motywację skłaniającą osoby do ewentualnego wyjazdu i kierunek takiej migracji. Zdecydowana większość osób badanych (93,6%) mieszkała w Krakowie w trakcie wypełniania ankiety. Warto jednak zauważyć, że przez metodę promocji badania skupiającą się na promocji lokalnie w Krakowie i okolicach, procent osób, które już wyemigrowały może być niedoszacowany. Jednocześnie zdecydowana większość osób wypełniających badanie mieszka w Krakowie ponad 5 lat. Zaledwie 8,3% ankietowanych osób przeprowadziła się do Krakowa w ciągu ostatnich lat, głównie motywując to życiem rodzinnym (39,8%), zatrudnieniem (24,1%) lub edukacją (18,1%). Zdarzyły się jednak także przeprowadzki do Krakowa motywowane agresją ze strony rodziny. "Musiałem się wyprowadzić, znaleźć pracę, zacząć nowe życie, co całkiem mi się udało. Jednak strach, trauma, to wszystko zostaje ze mną" mówi jedna z osób.

Spośród osób które nie mieszkają już w Krakowie (n=64) ponad połowa motywuje swoją wyprowadzkę życiem społecznym i rodzinnym, na drugim miejscu natomiast znajduje się zatrudnienie. Kwestia dyskryminacji jako motywacji do wyjazdu przejawia się zaledwie u 14% osób spośród tych, które już wyemigrowały. Patrząc także na rozkład kierunków migracji widać, że ponad 3 na 4 osoby kierowały się do innego miasta w Polsce w tym 74% do miasta zdecydowanie mniejszego niż Kraków lub na wieś. Połowa spośród osób pozostających w Polsce wyemigrowała z miasta pozostając w województwie małopolskim. Można więc postawić hipotezę, że były one zachęcane do wypełnienia badania poprzez dalsze bliskie kontakty z Krakowem.

Istotnym jednak jest przyjrzenie się osobom, które mieszkają aktualnie w Krakowie (93,6% ankietowanych), ich nastrojom i podejściu do migracji. Tutaj sytuacja przedstawia się diametralnie inaczej. Spośród osób LGBTQIA mieszkających w Krakowie, aż 57,8% rozważa wyprowadzkę. O ile zatrudnienie i życie rodzinne dalej pojawiają się jako ważne motywy (odpowiednio 46,8% oraz 36,6%) to jednak doświadczenie dyskryminacji w tym wypadku wychodzi zdecydowanie na kluczową motywację rozważanej emigracji. Ponad połowa (53,2%) osób, które rozważają wyprowadzkę z Krakowa podaje kwestie dyskryminacji jako motywację wyjazdu. Warto zwrócić także uwagę na to, że uprzednie

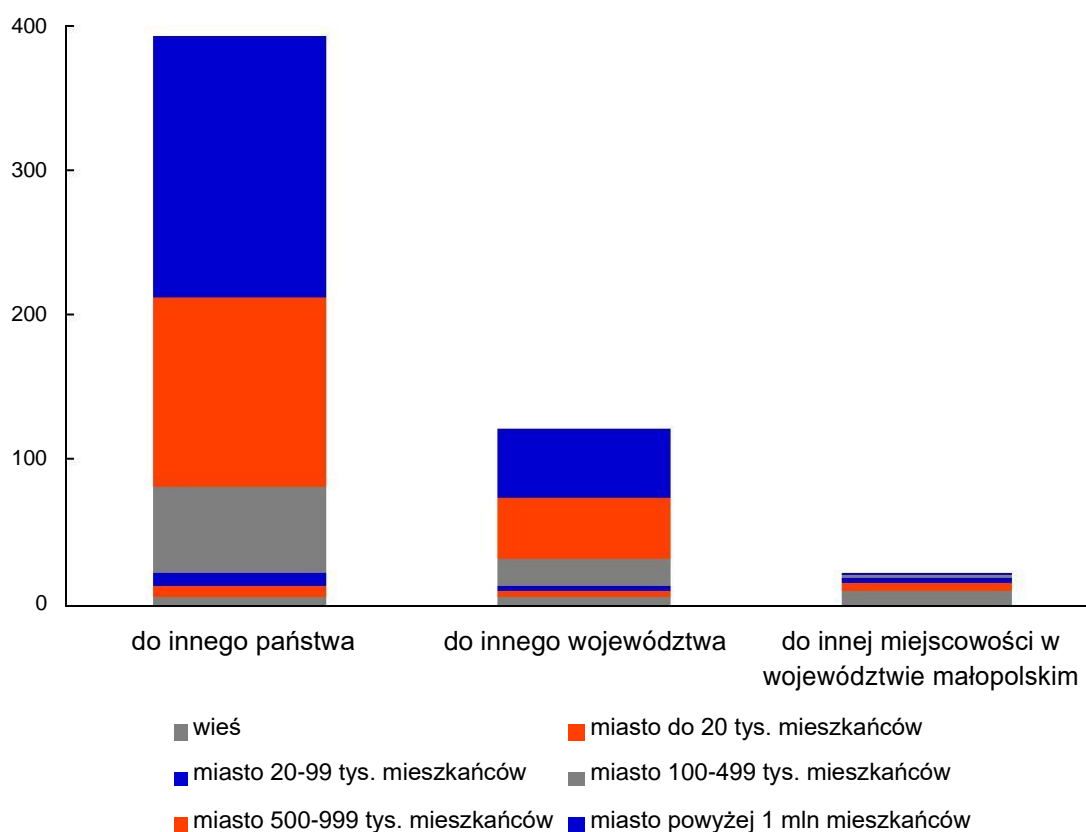
42 doświadczenie dyskryminacji zdecydowanie wpływa na chęć migracji. Spośród osób, które nie doświadczyły dyskryminacji nieco ponad połowa (59,2%) chce pozostać w Krakowie. Jednakże, gdy przyjrzymy się osobom, które doświadczyły dyskryminacji w przeciągu ostatnich 5 lat, aż 67,6% z nich wyraża chęć wyjazdu z Krakowa. Osoby podkreślają, że nasilająca się nagonka na osoby LGBTQIA jest nie do zniesienia. "Przy takim natężeniu jakie występuje od początku 2019 nie jestem w stanie funkcjonować normalnie w tym kraju i jedynym rozwiązaniem jest dla mnie wyjazd, co jest postanowione od ponad roku, ale czego wcześniej nie mogłam niestety zrobić" relacjonuje jedna osoba.

Rys. 19. Doświadczenie dyskryminacji, a rozważanie emigracji z Krakowa przez mieszkające w Krakowie badane osoby **A.** osoby, które nie doświadczyły dyskryminacji w Krakowie (N=341) **B.** osoby, które doświadczyły dyskryminacji w Krakowie (N=590)

Warto spojrzeć także na kierunek migracji i demografię osób skłonnych do wyjazdu. Kierunki migracji także odbiegają od omówionych wyżej kierunków osób, które już wyemigrowały. W tym wypadku zdecydowana większość osób (73,0%) rozważa wyjazd poza granicę kraju, a w województwie małopolskim chce pozostać zaledwie 4,3% osób skłonnych do wyjazdu z Krakowa. Podobną różnicę widać w kierunku migracji pod kątem wielkości miasta docelowego. W tym wypadku 3 na 4 (75,3%) osoby chętne do wyjazdu, chciałyby się przeprowadzić do miasta większego lub o podobnej większości co Kraków. Warto także

zwrócić uwagę na wykształcenie osób chętnych do wyjazdu. Osoby z wykształceniem średnim lub wyższym są skłonne do wyjazdu bardziej niż osoby z wykształceniem podstawowym czy zawodowym. Wśród nich także odsetek osób chętnych do wyjazdu jest wyższy niż średni. Kolejno 60,6% osób z wykształceniem wyższym oraz 59,1% osób z wykształceniem średnim jest chętnych do wyemigrowania. Tak wysokie wartości wśród osób wykształconych mogą świadczyć o niebezpieczeństwie drenażu mózgów wśród osób LGBTQIA mieszkających w Krakowie. Jednocześnie warto zwrócić uwagę, że wysokie wskaźniki chęci emigracji występują szczególnie wśród lesbijek (64,1%) oraz pośród osób transpłciowych (69,0%) czy niebinarnych (66,7%). Mogłaby to wskazywać na krzyżowe poczucie zagrożenia praw wśród tych grup wywołane ograniczeniami praw seksualnych i reprodukcyjnych w Polsce czy też uwłaczającymi procedurami uzgodnienia płci w Polsce. Osoby LGBTQIA mówią wprost, cytując jednego z ankietowanych: “Kraków jest już na dzień, tu nie da się żyć, ja jak wielu z moich znajomych uciekamy z tego miasta”.

Rys. 20. Kierunek migracji osób badanych, chcących wyprowadzić się z Krakowa (N=538)

Wnioski i rekomendacje

Kraków się zmienia i coraz bardziej otwiera na różnorodność, ale to wszystko przede wszystkim dzięki osobom, które w nim mieszkają, także z wyboru. Społeczność LGBTQIA, zwłaszcza ludzie młodzi, są coraz bardziej otwarci na różnorodność, akceptujący, ale także świadomi, w tym tego, że dyskryminacja nie jest ok. Sami i same są różnorodni - co pokazuje także nasza metryczka. Świadomość różnorodności, także w uznaniu, że równość jest w XXI wieku, w środku Europy, oczywistością, jest widzialna przede wszystkim w oczekiwaniach i potrzebach, w tym na rzecz zmiany.

Ponad połowa ankietowanych przez nas osób LGBTQIA, bo 63,4% doświadczyły w Krakowie dyskryminacji, z czego 61% stanowiła przemoc werbalna. Warto także zwrócić uwagę, że przemocy fizycznej doświadczył co piąty gej w Krakowie, co stanowi wyjątkowo duży odsetek. Historie przedstawione w raporcie podkreślają jak dotkliwe są różne formy przemocy dla osób ich doświadczających. To, co zwraca uwagę w naszym badaniu, to powtarzalność incydentów, bo prawie 2/3 przypadków przemocy fizycznej i prawie 60% aktów wandalizmu miało charakter powtarzalny.

Osoby, które dyskryminacji doświadczyły chcą reagowania na nią, przede wszystkim od szkół i uniwersytetów (84,6%), a także policji (ponad 80%), ważną rolę pełnią też lokalni politycy i polityczki (80,3%) oraz Urząd Miasta (77,8%).

Dyskryminacja to m.in. dolegliwości psychiczne, ale i somatyczne. Trzeba pamiętać, że spora część społeczności stale więc odczuwa dolegliwości z powodu doświadczanej dyskryminacji. Niejednokrotnie silnie wpływają one na funkcjonowanie osób LGBTQIA w życiu codziennym. Jednocześnie trzeba zwrócić uwagę, że incydenty dyskryminacyjne zdecydowanie nasiliły się w 2020 roku w związku z nagonką na osoby LGBTQIA.

Ponad 84 proc. przypadków dyskryminacji w Krakowie miało miejsce w przestrzeni publicznej, istotną rolę w jej popełnianiu mają zdaniem ankietowanych politycy na szczeblu krajowym, co pokazuje, iż pomimo podkreślanego często przez polityków zdystansowania się do rzucanych w stronę społeczności LGBTQIA słów, są one widziane jako realna krzywda, mająca wpływ na stan psychiczny i fizyczny osób, będących jej targetem.

46 Musimy też pamiętać, że najbardziej narażone na wszelkie typy dyskryminacji są osoby transpłciowe i niebinarne, ważne jest więc projektowanie działań także pod ich potrzeby, niwelujące skutki dyskryminacji.

Dyskryminacja się nie oplaca, także dlatego, że z jej powodu tracimy obywateli i obywatelki - ponad połowa osób LGBTQIA, które rozważają wyprowadzkę z Krakowa, nie ukrywa, że jednym z motywów jest dyskryminacja.

Rekomendacje dla Urzędu Miasta Krakowa i lokalnych polityków

1. Miasto powinno być otwarte, nowoczesne, przyjazne, co powinno się realizować przede wszystkim w pro-aktywnych postawach i inicjatywach. W związku z tym należy:
  - a. przeprowadzać lub finansować kampanie społeczne na rzecz różnorodności
  - b. wprowadzać programy na poziomie lokalnym, uwzględniające specyfikę działań antydyskryminacyjnych, ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową,
  - c. kierować się wartościami różnorodności, równości, akceptacji i otwartości co powinno być odzwierciedlone w oficjalnych dokumentach i strategiach.
  - d. wdrożyć zapisy Europejskiej karty równości kobiet i mężczyzn w życiu lokalnym, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii różnorodnej dyskryminacji opartej na uprzedzeniach rasowych, niepełnosprawności, orientacji seksualnej, religii i sytuacji społeczno-ekonomicznej.
2. Miasto powinno skutecznie wychodzić z inicjatywą na rzecz reagowania na dyskryminację, a także edukować i kształtować świadomość mieszkańców i mieszkanki Krakowa. W związku z tym należy:
  - a. przygotować procedury i mechanizmy reagowania na dyskryminację w mieście, w tym w instytucjach miejskich

- b. przeszkolić z zakresu przeciwdziałania dyskryminacji i świadomości różnorodności osoby zatrudnione w urzędzie miasta czy podległych miastu jednostkach
  - c. przygotować jednostki takie jak Straż Miejska do prowadzenia interwencji w zakresie incydentów o charakterze nienawistnym
  - d. zapewnić wsparcie prawne dla osób doświadczających dyskryminacji by ułatwić im możliwość zgłaszania tego typu incydentów
  - e. bieżąco monitorować wszelkie przejawy nienawiści w mieście.
3. Miasto powinno także wspierać i wzmacniać lokalne społeczności, narażone na wykluczenie i dyskryminację. Żeby to zrealizować powinno:
- a. prowadzić programy wsparcia psychologicznego lub dofinansowywać tego typu programy prowadzone przez organizacje pozarządowe
  - b. prowadzić działania w przestrzeni publicznej wyrażające wsparcie dla społeczności osób LGBTQIA np. poprzez odpowiednie podświetlenie budynków miejskich instytucji
  - c. wspierać lokalne organizacje działające na rzecz osób LGBTQIA, m.in. w tworzeniu oferty kulturalno-rekreacyjnej, społecznościowej, a także w bieżącym adresowaniu potrzeb lokalnej społeczności
4. Miasto poza własną aktywnością powinno stale monitorować efekty swoich działań. W związku z tym należy:
- a. prowadzić regularną diagnozę sytuacji społeczności LGBTQIA w Krakowie
  - b. porównywać badania i rozwiązania stosowane w innych miastach Polski czy Europy
  - c. uwzględniać perspektywę osób LGBTQIA w przeprowadzanych diagnozach horyzontalnych osób mieszkających w Krakowie w szczególności w zakresie rynku pracy, opieki zdrowotnej, dostępu do dóbr i usług oraz kontaktu z przedstawicielami urzędu

- d. wkluczać osoby LGBTQIA w panele obywatelskie i konsultacje publiczne w sposób proaktywny poprzez np. reprezentujące je organizacje pozarządowe.

Rekomendacje dla Policji

1. Policja ma obowiązek reagowania na wszelkie sytuacje przemocy i podejrzenia przestępstwa. Powinna w związku z tym:
  - a. przyjmować i traktować z należytą starannością wszelkie zgłoszenia dotyczące przemocy (zarówno fizycznej jak i werbalnej)
  - b. uwzględniać w notatkach służbowych, aktach sprawy i innych raportach przesłankę nienawiści ze względu której doszło do incydentu o charakterze dyskryminacyjnym
  - c. gromadzić dane dotyczące faktycznej ilości incydentów o charakterze dyskryminacyjnym, analizując także formy stosowanej dyskryminacji
2. Policja ma obowiązek traktowania obywateli z szacunkiem i w sposób niedyskryminujący. By to wypełnić należy:
  - a. przeszkolić funkcjonariuszy Policji w zakresie przeciwdziałania nienawiści i zapobiegania uprzedzeniom
  - b. zwrócić szczególną uwagę na sposób traktowania osoby doświadczającej przemocy przez funkcjonariuszy i wdrożyć procedury oraz modele zachowania oparte o szacunek do takiej osoby
  - c. wyciągać konsekwencje wobec funkcjonariuszy, którzy zachowują się w sposób dyskryminacyjny i ze względu na uprzedzenia stosują przemoc lub nie wywiązują się ze swoich obowiązków
  - d. wykonywać Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/ UE ustanawiającą normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw

